

**ОТЛИЧЕНИ ПРЕВОДИ В 1-ВИ СТУДЕНТСКИ КОНКУРС ЗА
ПРЕВОД ОТ НЕМСКИ ЕЗИК НА ИМЕТО НА ПРОФ. Д-Р БОРИС
ПАРАШКЕВОВ**

Ренета Килева

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

**TEXTS AWARDED IN THE FIRST EDITION OF THE PROF. BORIS
PARASHKEVOV STUDENT COMPETITION FOR TRANSLATION
FROM GERMAN**

Reneta Kileva

Sofia University St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

През пролетта на 2022 г. специалност „Немска филология“ към катедра „Германистика и скандинавистика“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ обяви 1-ви Студентски конкурс за превод от немски на български език. Идеята е конкурсът да се превърне в традиция, като се провежда ежегодно и дава възможност на студентите от специалност „Немска филология“, но и от други специалности във Факултета по класически и нови филологии и Факултета по славянски филологии, да мерят сили в полето на преводаческото изкуство. Предвижда се при подбора на текстовете за превод всяка година да се поставят различни жанрови и тематични акценти.

Конкурсът е посветен на паметта на проф. д-р Борис Парашкевов (1938 – 2021), дългогодишен преподавател в специалност „Немска филология“ на СУ „Св. Климент Охридски“, изтъкнат германист с международно признание, специалист по диахронна лингвистика, етимология, история и историческа граматика на немския език, завещал и ценна преводаческа продукция от немски и фински език, която ще остане пример за професионално отношение към превода и високо преводаческо майсторство. Сред забележителните постижения на проф. Борис Парашкевов са преводът на историческия роман на Мика Валтари „Синухе Египтянина“, преводите на романа „Сродства по избор“ на Йохан Волфганг фон Гьоте, на новели от Лудвиг Тик, на текстове на Мартин Лутер и Томас Мюнцер. В преводаческия актив на проф. Борис Парашкевов са още „Ернст & Фалк. Масонски разговори“ на Лесинг, осем книги на австрийката писателка Аугусте Лехнер, адаптации за юношеска публика на произведения от древността и

средновековието, историческите романи „Алиенор“ на Тания Кинкел, „Марозия“ на Ерик Валц, „Еврейката от Цариград“ на Валдтраут Левин, либретото на операта „Вълшебната флейта“ и др. Върхов принос за българската преводна култура са преводът на проф. Борис Парашкевов на най-значимата творба от епохата на немския барок, пикаресковия роман „Приключенията на Симплицисимус“ от Ханс Якоб Кристоф фон Гримелсхаузен, и преводът му на героичния късносредновековен епос „Песен за нибелунгите“.

В първото издание на Студентския конкурс за превод от немски език участниците имаха възможност да работят по избор върху откъс от романа „Das Buch des Vaters“ на швейцарския писател Урс Видмер и върху пасаж от предговора на монографията на Херфрид Мюнклер „Marx, Wagner, Nietzsche. Welt im Umbruch“. Представени бяха съответно 9 превода в рубриката „Проза“ и 6 превода в рубриката „Хуманитаристика“. След като обсъди преводите, журито в състав доц. д-р Ренета Килева-Стаменова, гл. ас. д-р Христо Станчев, гл. ас. д-р Иван Попов и ДААД-лектор Жаклин Дибала единодушно реши да присъди:

- Награда за най-добър превод в рубриката „Проза“ на **Ния Спасова**, студентка от 1-ви курс, специалност Немска филология с избираем модул „Скандинавски езици“
- Награда за най-добър превод в рубриката „Хуманитаристика“ на **Вероника Делчева**, студентка от 1-ви курс, специалност Немска филология с избираем модул „Скандинавски езици“.

Много радостно е, че победителите в конкурса, Ния Спасова и Вероника Делчева, са и най-младите участници в него, което е залог за това, че в процеса на обучението си в специалност „Немска филология“ те ще могат да развият своя безспорен потенциал и талант и в бъдеще ще постигнат още по-големи успехи в преводаческото поприще.

Тук публикуваме след редакция двата отличени превода. Преводът на Ния Спасова е редактиран от д-р Христо Станчев, а преводът на Вероника Делчева от д-р Иван Попов.

УРС ВИДМЕР: „КНИГАТА НА БАЩА МИ“ (откъс)

Превод от немски език: Ния Спасова

Студентка в 1-ви курс Немска филология с избираем модул „Скандинавски езици“, Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

URS WIDMER: “DAS BUCH DES VATERS” (excerpt)

Translation from German: Nia Spasova

1st year student of German philology with a Scandinavian Elective Module,
Sofia University St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

Моят баща беше комунист. Невинаги е бил комунист, разбира се, и вече не беше такъв, когато почина. Ако трябва да сме точни, той членуваше в партията само няколко години, от 1944 до около 1950 г. След това се възмущаваше извън всякакви партийни граници и ругаеше всеки политик, или почти всеки: „Тъпанар! Диване! Убиец!“.

Баща ми не бил орисан от малък, че ще стане комунист. Неговият баща през целия си живот четял една-единствена книга – Библията (майка му също познавала Библията, но само от това, което е чувала за нея) – и не се интересувал от нищо, свързано с политика, като се изключи смътният му възторг по император Вилхелм II. Когато бил на десет години, баща ми в действителност отишъл с татко си до казармата, по-точно на полигона зад нея, понеже немският император бил дошъл на посещение в съседната му страна и в нейния най-красив град и приемал парада на местните войскове части. Небето – великолепно синьо, времето – тъкмо като за император. Гъмжило от хора в добро настроение. Баща ми, дребен на ръст за възрастта си, можел да застане отпред при децата и видял оттам, над момчешките и момичешките глави, как група ездаци в разкошни униформи препускали в тръс покрай тълпата, съвсем близко били, а всеки от тях бил с различна украса на главата: шлемове от злато, червени снопчета пера, шлемове с шипове, капи, пълни с дъбов лист. Момчетата и момичетата около него надавали радостни викове и хвърляли шапките си във въздуха. И моят баща сияел от възторг. Само че не знаел кой от украсените с пера господа е именно императорът. Този на белия кон или пък онзи със засуканите мустаци? Не се осмелил да попита съседа си, едно пълничко момче, което му позакривало гледката. На път за вкъщи получил поничка със захар и заедно с татко си разговаряли въодушевано за това колко великолепно изглеждал монархът.

Една година по-късно, когато избухнала Първата световна война, бащата на моя баща – един иначе тих човек – все още викал „Ура!“ и „Удряйте силно!“, както и всички в града, или почти всички. По онова време френският език не бил чак дотам задължителен и баща ми четял „Добрият другар“, немско списание, на чиято заглавна страница винаги имало поместени бойни кораби, стрелящи едновременно с всичките си оръдия, или войници, които атакували от окопите с широко отворена уста. Иначе тогава баща ми не видял кой знае колко от самата война, най-много да е забелязал как въодушевлението на неговия татко все повече намалявало, докато накрая съвсем изчезнало. Майка му не обелила и дума за събитията от войната.

Баща ми посещавал гимназията зад катедралата, учел старогръцки и латински и винаги бил първенецът в класа си; без да го иска. Вкъщи обаче той бил глупавият, защото брат му Феликс все го изпреварвал с две години и бил още по-неоспорим първенец в класа си. Ако баща ми имал само шестици и една-единствена оценка пет и половина по физкултура, то в бележника на Феликс и по това е имало „много добър“. (Да не говорим за оценките за прилежност и поведение, ахилесовата пета на баща ми.) А при това баща ми играел футбол по-добре от Феликс, това ще рече, че Феликс изобщо не играел футбол. Той залягал над книгите, които поддържал безупречно чисти, дори и да ги препрочитал десетина пъти. Баща ми станал голмайстор на втора юношеска възрастова група на Олд бойс, играел като централен нападател и бил наричан Дребосъка с бомбения изстрел (а пък може и сам да се е наричал така).

Голямата политика била извън полезрението му. Оръдейните гърмежи в Седан и Вердюн си останали някъде в далечината. Дори не срещнал Ленин, въпреки че това е можело да се случи, тъй като бъдещият революционер минавал по същите улици като него. Може би – така си мислеше понякога той в по-късни времена – все пак го е виждал, той самият с футболната топка под мишница, а Ленин – мрачно ругаещ вътрешно в себе си. Никакво сърцебиене не му подсказвало да е зърнал тъкмо идола си, бъдещия си идол.

Генералната стачка обаче нямало как да пропусне. Бил е на шестнадесет години, когато чул далечните изстрели и виковете, идващи откъм катедралата. Неговата улица била пуста, толкова пуста, че не се осмелил да излезе от дома. Чул и за революцията в Русия, измежду другото. Но много по-опасен бил грипът, който върлувал в града по същото време. Неговият дядо, баща на майка му, починал, както и чичо му Макс. Също и една далечна братовчедка, която той едва познавал. Родителите му били подпухнали от плач.

През двадесетте години най-политическото му занимание било членството в едно студентско сдружение, което минавало за прогресивно, тъй като студентите не си разкървавявали взаимно главите със саби. Напротив, биещите се, онези с порезните белези, били техни врагове и когато вечер сядали на своята си маса в ресторант „Хармония“ и се чуквали с халбите си за наздраве, се разпалвали в разговори за това, че висшите държавни длъжности и местата в управителните съвети на най-големите фирми все се падали на старите господа от „Хелвеция“ или от „Ренания“ – тлъсти буржоазни синчета с позараснали белези по бузите. Членовете на Цофингия, към която принадлежал баща ми, били синове на дърводелци, шлосери, железничари (бащата на татко бил учител в общообразователно училище). Те били уверени, че скоро, съвсем скоро щели да заемат позиции на властовите лостове и че тогава щели да сритат задниците на богатите глезльовци.

**ХЕРФРИД МЮНКЛЕР: „МАРКС, ВАГНЕР, НИЦШЕ. СВЕТАТ В
ПРОЦЕС НА ПРЕХОД“ (откъс)**

Превод от немски език: Вероника Делчева

Студентка в 1-ви курс Немска филология с избираем модул „Скандинавски
езици“, Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

**HERFRIED MÜNKLER: “MARX, WAGNER, NIETZSCHE: WELT IM
UMBRUCH” (excerpt)**

Translation from German: Veronika Delcheva

1st year student of German philology with a Scandinavian Elective Module,
Sofia University St. Kliment Ohridski (Bulgaria)

Въведение: светлина и сянка

Маркс, Вагнер, Ницше – за всички тях са се водили интензивни, големи дебати. Наличната научноизследователска литература е съответно обширна и се занимава не само с техния живот и творчество, но също и с влиянието им върху XX век: всеки от тримата се откроява по свой начин в своята област, в теорията на обществото, в музиката и във философията, и тримата са звезди, които влачат след себе си дълга, нажежена до червено опашка, която все още хвърля искри, респективно започна да блести отново през

XXI век, след временно избледняване. Очевидно голяма част от нещата, с които те са се занимавали и които са иницирали, са все още или също така отново релевантни. За да дадем обща представа, без да се впускаме в подробности: идеята на Вагнер за тоталното произведение на изкуството, например, при подхода в киното и в следващите един след друг сезони на сериалите, в които разпръснати разкази за сменящи се персонажи или драстични промени в характерите на главните герои се удържат от поетични и музикални лайтмотиви; анализът на Маркс на обществото, след като неолибералната епоха на капитализма поднови старите неравенства и доведе до нови социални разделения; схващането на Ницше за индивидуалната свобода като воля за изживяване на нуждите и влеченията в условията на все по-нарастващите според мнозина ограничения и регулации на масовото общество. Несъмнено тези препратки към настоящето, както и съдържащата се в тях критика, не сочат в една и съща посока – както не са го правели и когато тримата още са били живи. В своето време, както и в нашето настояще, те застъпват различни гледни точки върху обществото и културата. Ето защо е толкова поучително и вълнуващо да ги разглеждаме в сравнителен план.

Огромното влияние, което Маркс, но също Вагнер и Ницше, оказват през XX век, фактът, че политически и културни движения се кръщават на тях, че те формират перспективи и насочват очаквания, не улеснява работата с тях. Те трябва първо да бъдат освободени от натрупванията, насложени се върху творчеството им в резултат на едноименните движения и перспективи – от марксизма, вагнеризма (тук се е наложило френското наименование) и ницшеанството като специфичен прочит на философията на Ницше.

В хода на този процес не искам да прибавям отделни изследвания към обширните, все по-специализирани проучвания, а да разгледам тримата в сравнителен план, за да открия както приликите, така и разликите: Маркс, Вагнер и Ницше като наблюдатели, критици и съвременници на XIX век – век на прелома, и то още повече в ментален, отколкото в материален план. И тримата проследяват този поврат, но изводите, които извличат от него, са много различни: Маркс иска да използва прелома, да го направлява и да постигне определени цели; Вагнер иска да го отмени до голяма степен, за да се върне към по-ранни условия, най-вече към тези, които са се определяли по-скоро от моралните взаимоотношения, а не са се подчинявали на законите на пазара; Ницше мисли в още по-широк контекст, а „преоценката на всички ценности“, към която се стреми, трябва да доведе до връщане към предхристиянското отношение към ценностите.

Това обаче е само приблизителна, силно опростена индикация за посоката, която

всъщност не отговаря на характерната многозначност в мисленето на Маркс, Вагнер и Ницше. Те наистина се стремят към гореспоменатото, но в някои отношения понякога и към неговата противоположност или поне към нещо, което е съвместимо с него. Нито един от тримата не може да се интерпретира лесно или да се мери с една мярка.

Има редица неща, които трябва да вземем предвид по пътя, по който сме поели, в известна степен явяващи се жалони на цялостното начинание. Така, първо, творчеството на тримата е достигнало до следващите поколения до голяма степен чрез посредничеството на „наследници“: в случая с Маркс именно неговият политически спътник и конгениален съратник Фридрих Енгелс е този, който се погрижва да бъде създаден цялостен труд от оставените разнородни произведения. При Вагнер съпругата му Козима полага усилия за това фестивалът, който се е провел само два пъти по време на живота му, да се превърне в ежегодно мероприятие. В случая с Ницше сестра му Елизабет Фьорстер-Ницше поема редактирането на произведенията заедно с Хайнрих Кьозелиц, наричан от Ницше Петер Гаст, който му е незаменим помощник през последните години от живота поради тежкото увреждане на зрението.